

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

«Іноземна мова 10-12 класи»
(поглиблений рівень)

для закладів профільної середньої освіти

Автори: Шаленко О.П., Коваленко О.Я., Трифан М.С., Терентьєва Г.П.,
Арцимеєва Д.В., Рацюк О.І.

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 №1192)

Зміст

1. Передні зауваги	3
1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання іноземної мови	3
1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності.....	4
2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння	5
3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові результати навчання.....	13
3.1. Спосіб спілкування – Сприймання	13
3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія	16
3.3. Спосіб спілкування – Продукування.....	20
3.4. Спосіб спілкування – Медіація	23
3.5. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2).....	29
3.6. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2)	30
4. Загальні характеристики ситуативного спілкування	31
4.1. Тематика ситуативного спілкування	31
4.2. Мовленнєві функції.....	49
4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B2)	49
4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматика (рівень B2)	50
4.4.1. Англійська мова.....	50
4.4.2. Іспанська мова	51
4.4.3. Німецька мова.....	51
4.4.4. Французька мова	52
5. Орієнтовний порядок планування навчання.....	53
6. Прикінцеві зауваги.....	54
7. Список використаних джерел.....	55

1. Передні зауваги

1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання іноземної мови

Програма «Іноземна мова 10-12 класи» (поглиблений рівень) для закладів профільної середньої освіти, *далі* Програма, відповідає меті профільної середньої освіти та базується на ціннісних орієнтирах, зазначених у Державному стандарті профільної середньої освіти, *далі* Державний стандарт, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851.

Профільне навчання на поглибленому рівні поєднує зміст освіти, визначений Державним стандартом, та поглиблене вивчення іноземної мови, що передбачає опанування здобувачами освіти іншомовного досвіду та забезпечує сформованість у них іншомовної комунікативної компетентності незалежного користувача. Наприкінці 12-го класу здобувачі профільної середньої освіти, які вивчають першу іноземну мову, досягають рівня B2. Його характеризують результати навчальних досягнень у кожному способі спілкування, які узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Council of Europe, 2020, Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, available at www.coe.int/lang-cefr), *далі* CEFR.

Навчання іноземної мови у профільній школі враховує навчальний та іншомовний досвід, набутий здобувачами освіти на початковому та базовому рівнях, вікові особливості, потенційні можливості та комунікативні потреби старшокласників. Невід'ємним складником навчання є подальший розвиток наскрізних умінь, які є основою для формування ключових компетентностей.

Обов'язкові результати навчання іноземної мови передбачають, що здобувач освіти:

1. Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.
2. Взаємодіє з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу засобами іноземної мови.
3. Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.
4. Діє як учасник соціуму, який встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію через передавання змісту усного, письмового або онлайнного повідомлення в межах однієї мови та її варіантів або з однієї мови на іншу.

Профіль академічного спрямування в школі не означає вивчення окремого особливого варіанту мови. Насправді він окреслює участь здобувачів освіти в різноманітних комунікативних активностях, які, з-поміж іншого, пропонують просувати власні ідеї через презентації; планувати невеликі дослідження, збирати дані та звітувати у різний спосіб; брати участь у дискусіях та дебатах, визначаючи як зміст інформації, так і погляди та ставлення співрозмовників; знаходити конкретну інформацію, узагальнювати та підсумовувати інформацію й аргументи з різних джерел; узагальнювати, перефразувати та синтезувати ідеї з різних типів текстів; писати структуровані тексти на кшталт тез доповіді,

статей, дописів у блозі, есе тощо; а також широкого кола активностей, які потребують медіації тексту, понять та спілкування.

Комунікативні активності та мовленнєві вміння відображені у конкретних результатах навчання та загальних характеристиках ситуативного спілкування (див. Розділи 3 і 4 Програми).

1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності

Зміст навчання у старшій профільній школі забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на основі взаємопов'язаного опанування іноземної мови та культури народу, що нею спілкується. Такий підхід зумовлює формування готовності здобувачів освіти до іншомовної міжкультурної комунікації у межах типових ситуацій спілкування, пропонованих Програмою.

Класифікація комунікативної мовленнєвої діяльності та стратегій CEFR замінює традиційну модель чотирьох умінь (аудіювання, говоріння, читання, письмо), яка все більше виявляється недостатньою для охоплення складної реальності спілкування. Запропонована CEFR модель чотирьох способів спілкування: сприймання, продукування, взаємодія та медіація найближча до використання мови у реальному житті. Адже під час справжнього спілкування, зазвичай, одночасно може бути задіяно декілька способів спілкування. А медіація як один із них поєднує і сприймання, і продукування, і взаємодію. Здебільшого мова використовується не лише для того, щоб передати повідомлення, але й для того, щоб обговорити та розвинути ідею, сформулювати погляди або сприяти розумінню та спілкуванню. Під час медіації користувачі мови/здобувачі освіти діють як суспільні посередники, які створюють зв'язки та допомагають вибудовувати або передавати смисл, іноді в межах однієї мови, а іноді з однієї мови на іншу (міжмовна медіація). Основна увага зосереджена на ролі мови в таких процесах, як створення простору та умов для спілкування та/або навчання, співпраця для створення нового смислу, заохочення інших до створення або розуміння нового смислу та передавання нової інформації у відповідному вигляді. Контекст може бути соціальним, педагогічним, культурним, лінгвістичним або професійним.

Сприймання, продукування, взаємодія та медіація визначають відповідні групи результатів для оцінювання. Загальні та конкретні обов'язкові (очікувані) результати навчання у відповідних розділах Програми індексовані відповідно до Державного стандарту. Стратегії сприймання, продукування, взаємодії та медіації, окреслені у Державному стандарті та Програмі, є помічними. Вони вже передбачені у відповідних дескрипторах комунікативних мовленнєвих умінь і окремо не оцінюються.

2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння

Провідним засобом реалізації цілей старшої профільної школи є компетентнісний підхід до організації навчання на основі ключових компетентностей як очікуваного результату. Ключові компетентності, уміння, цінності та ставлення, а також компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі загалом і зокрема іншомовної освіти визначає Державний стандарт.

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно та письмово • використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах • дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • адаптуватися до змінюваних умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання з використанням відповідних комунікативних стратегій • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції, критично оцінювати їх. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • цінування української мови як чинника української національної та громадянської ідентичності • прагнення до ненасильницької комунікації • усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо державну • готовність до міжкультурного діалогу.
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно та письмово рідною мовою • адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови й відповідних комунікативних стратегій, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб.

	<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • цінування рідної мови як чинника національної та громадянської ідентичності • усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо рідну. <p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • чітко висловлюватися в різних ситуаціях: висловлювати власні переконання, думки, пояснювати й розтлумачувати ідеї, інтереси та потреби, обстоювати позицію, заохочувати, обґрунтовувати, дискутувати, дебатувати, переконувати та вести переговори іноземною мовою • відповідати комунікаційним вимогам, що виникають у міжкультурних ситуаціях, користуючись не однією, а кількома мовами або спільною мовою • визначати багатоманітні форми висловлювання думок і комунікаційні умовності (вербальні та невербальні) під час спілкування в різних соціальних групах та з представниками інших культур • долати непорозуміння в спілкуванні іноземною мовою, наприклад, через прохання повторити чи переформулювати, переглянути або спростити незрозумілу фразу • діяти як мовний посередник під час міжкультурного обміну, вміти перекладати, тлумачити, пояснювати, тобто допомагати людям зрозуміти та оцінити особливості тих, хто має іншу культурну належність • використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов • пояснювати роль/значення мовних явищ і системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови • використовувати за потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів • використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність та впевненість щодо вступу у міжкультурний діалог з тими, хто має іншу культурну належність • розуміння важливості опанування іноземних мов для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації • відкритість до вивчення іноземних мов та готовність ними спілкуватися • дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та врахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання • толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя • розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов.
--	--

<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію • формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку • перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем • прагнення висловлюватися логічно, точно й послідовно.
<p>Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів іноземної мови • формулювати тезу і добирати аргументи для її підтвердження • описувати іноземною мовою природні явища, технології, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини • сприймати, аналізувати та критично оцінювати інформаційні тексти зі сфери природничих наук, техніки і технологій, виокремлювати важливу інформацію • заохочувати і мотивувати членів групи співпрацювати та допомагати один одному заради досягнення спільних цілей <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
<p>Інноваційність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • презентувати іноземною мовою власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення • мобілізувати ресурси включно з нематеріальними і цифровими через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері • ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема і в ситуаціях неоднозначності та непевності • ініціювати теми для опрацювання та проблеми для розв'язування під час вивчення іноземних мов • напрацьовувати спільні принципи, на яких може ґрунтуватися згода між співрозмовниками, шукати варіанти розв'язання конфліктів, якщо вони виникають. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб • розуміння того, як власні припущення, суб'єктивні судження, сприйняття, переконання та тлумачення пов'язані з конкретною мовою • віра у власну здатність організувати та реалізувати діяльність, необхідну для досягнення певних цілей, і долати перешкоди, що можуть виникнути • впевненість у здатності долати нові виклики.

<p>Екологічна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати потенціал текстів іноземною мовою (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи • використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів • формувати екологічну культуру та сприяти сталому розвитку суспільства • розвивати екологічне мислення під час опрацювання тем, текстів, новин, комунікативних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів іноземною мовою • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування і поширення ідей сталого розвитку суспільства • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки • розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх розв'язання за допомогою іноземної мови.
<p>Інформаційно-комунікаційна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати різні види сприймання текстів іноземною мовою, зокрема художніх текстів, медіатекстів, для пошуку, обробки, аналізу й добору інформації • діяти за алгоритмом у процесі складання плану виконання комунікативних завдань • комунікувати грамотно та безпечно в інформаційному просторі • розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації • розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм • використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами • застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • задоволення пізнавального інтересу в іншомовному інформаційному середовищі • прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі • готовність дотримуватися засад академічної доброчесності • прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій • прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід • готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету.
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення • використовувати ефективні прийоми вивчення іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання • постійно збагачувати власний словниковий запас через

	<p>використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових</p> <ul style="list-style-type: none"> • проводити самооцінку результатів діяльності, рефлексію • користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її • організувати свій час і навчальний простір • обмінюватися корисними знаннями, досвідом та експертною оцінкою з групою та заохочувати до цього інших. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію • руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення і подолання стереотипів • розуміння ролі читання текстів, зокрема художніх текстів, медіатекстів українських і зарубіжних авторів, для гармонійного розвитку та самовдосконалення • прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід самомотивація, стійкість та впевненість у досягненні успіхів у вивченні іноземних мов • критичне розуміння власного бачення світу, його когнітивних, емоційних, мотиваційних аспектів та упереджень • усвідомлення власних емоцій, почуттів та мотивації, зокрема в контексті спілкування та співпраці з іншими людьми • розуміння меж власної компетентності.
Громадянські та соціальні компетентності	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументовано і грамотно висловлювати засобами іноземної мови власну громадянську позицію, керуючись принципами об'єктивності та справедливості, виявляючи громадянську стійкість та українську національну та громадянську ідентичність • використовувати комунікативні вміння та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу • уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях • критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті • застосовувати здобуті в мовно-літературній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів • шанування української культури, бажання пізнавати культури

	<p>інших народів і критично осмислювати їх надбання</p> <ul style="list-style-type: none"> • збереження суспільно-державних (національних) цінностей України, повага до права кожного народу на свою культуру, шанобливе ставлення до інших культур, якщо їх надбання не завдає шкоди українським національним цінностям та інтересам • відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов і літератур та здійснення міжкультурної комунікації • утвердження права на власну думку. <p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі • дотримуватися засад ненасильницької комунікації • враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби • враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним і маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров'я • конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості • виявляти в текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів, соціально важливий зміст. • визнавати наявність конфліктів, що виникають у групі, зокрема виявляти емоційні ознаки визрівання конфлікту в самому собі та в інших, а також відповідно реагувати на конфліктні ситуації, використовуючи мирні засоби та діалог. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів іноземної мови • усвідомлення взаємозалежностей • прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів.
Культурна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати іноземну мову для духовного, культурного та національного самовираження • читати, аналізувати та інтерпретувати тексти іноземною мовою, зокрема художні тексти, медіатексти українських і зарубіжних авторів, сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в текстах • використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду • створювати тексти іноземною мовою з вираженням власних ідей, досвіду та почуттів і використанням відповідних мовних засобів

	<ul style="list-style-type: none"> • добирати тексти, зокрема художні тексти, медіатексти, для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визнання того, що культурне різноманіття та плюралізм думок, світоглядів і практик корисні для суспільства й сприяють збагаченню всіх членів суспільства • визнання того, що кожна людина має право бути «іншою», обирати власні перспективи, погляди, переконання та думки • цікавість, інтерес до відкриття та чутливість до культурної багатоманітності, світогляду, переконань, цінностей та практик, що відрізняються від власних • емоційна налаштованість на взаємодію з людьми, що сприймаються як інакші • готовність шукати або використовувати можливості долучитися, співпрацювати та взаємодіяти на рівних умовах із тими, хто має іншу культурну належність • потреба в читанні художньої літератури іноземною мовою для задоволення і рефлексії над прочитаним • зацікавленість світовими культурними здобутками.
<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, писемну та онлайн-взаємодію іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації • презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів • використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень • описувати іноземною мовою особисті вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив • пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів • обговорювати і планувати доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій • використовувати поширені фінансові документи. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність брати відповідальність за себе та інших осіб • відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку • розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі • усвідомлення важливості опанування іноземної мови для забезпечення добробуту та фінансового успіху • готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів.

Ключові компетентності формуються разом засобами всіх навчальних предметів і є метапредметними. Основою для їх формування є наскрізні вміння, а саме:

- 1) читання з розумінням реалізується через уміння сприймати письмовий текст (див. дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.1.)

- 2) висловлення власної думки усно й письмово реалізується через продуктивні мовленнєві активності (*див.* дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.3.)
- 3) критичне та системне мислення передбачає опанування здобувачами освіти таких умінь: розуміти та аналізувати зв'язки між ідеями, оцінювати ідеї, аргументи та варіанти
- 4) логічне обґрунтування позиції на додаток до умінь пункту 3) передбачає ще й уміння синтезувати ідеї та інформацію
- 5) творча діяльність, що передбачає креативне мислення, реалізується в уміннях створювати новий зміст із власних ідей або інших джерел та використовувати новостворений зміст для розв'язування проблем та прийняття рішень
- 6) ініціативність реалізується через уміння, описані у попередніх і наступних пунктах
- 7) конструктивне керування емоціями потребує таких умінь: розпізнавати та розуміти емоції, керувати власними емоціями, відчувати емоційний стан інших людей і налагоджувати взаємини
- 8) оцінювання ризиків передбачає вміння розрізняти прийнятні та неприйнятні ризики, зважаючи на істотні чинники (*див.* також пункти 3 та 4)
- 9) прийняття рішень реалізується через уміння, описані в пунктах 3, 4 та 8
- 10) розв'язування проблем потребує конструктивного аналізу ситуацій та визначення проблеми, пошуку потрібної інформації, обґрунтування гіпотези (*див.* також пункти 3, 4 та 8)
- 11) співпраця та спілкування з іншими охоплює такі вміння: брати на себе особисту відповідальність за власний внесок у групове завдання; дослуховуватися до думок інших та конструктивно реагувати на їхню діяльність; керувати розподілом завдань у проєкті; працювати у напрямі рішень, пов'язаних із завданням; використовувати мовні засоби та стиль відповідно до контексту; керувати спілкуванням; брати участь у спілкуванні з належною впевненістю та чіткістю.

Розвиток наскрізних умінь не обмежується окремими завданнями або певними етапами уроку, натомість має наскрізний характер, тож очікується, що вчителі створюватимуть сприятливі умови, віддаючи перевагу особистісно- та діяльнісно-зорієнтованому навчанню та добираючи сучасні технології, методи, прийоми. Вивчення іноземної мови, окрім розвитку комунікативних мовленнєвих умінь, забезпечує послідовне та поступове набуття учнями наскрізних умінь.

3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові результати навчання

Мовленнєва діяльність для розвитку комунікативної мовленнєвої компетенції організовується через способи спілкування, у яких здійснюються комунікативні мовленнєві активності, що потребують відповідних мовленнєвих умінь. Загальні та конкретні результати навчання упорядковані за моделлю організації комунікативної мовленнєвої діяльності. Програма є рамковою, а тому проміжні результати за класами визначають учителі, орієнтуючись на конкретні обов'язкові результати.

3.1. Спосіб спілкування – Сприймання

Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування [ІНО 1]

Сприймання означає отримання та обробку вхідної інформації, тобто відображення вираженого значення та припущення щодо відвертого чи прихованого комунікативного наміру.

Сприймання усної інформації. Під час сприймання на слух користувач мови отримує та обробляє інформацію від однієї/кількох осіб наживо або у записі. Складниками цієї активності є розуміння розмови між іншими людьми, слухання наживо, розуміння оголошень та інструкцій, розуміння аудіоносіїв інформації та записів.

Сприймання письмового тексту (розуміння прочитаного). Під час зорового сприймання користувач мови отримує та обробляє інформацію з друкованих/написаних текстів, створених однією або кількома особами. Вибір способу читання залежить від наміру та жанру тексту. Складниками зорового сприймання є: читання листів/повідомлень, читання для орієнтування, читання для інформації та аргументації, читання інструкцій, читання для дозвілля.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)
Сприймає усну інформацію. [ІНО 1.1]	Розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.1]	Стежить за поширеним висловлюванням і складною аргументацією в дискусії за умови, що тема знайома, а напрям дискусії окреслено чіткими маркерами. [12 ІНО 1.1.1-1]
		Виокремлює складну аргументацію в доповіді/лекції, якщо тема знайома, а мовлення чітке. [12 ІНО 1.1.1-2]
		Відрізняє факти, висловлені під час розмови, від судження доповідача/лектора. [12 ІНО 1.1.1-3]

	Сприймає інформацію наживо. [12 ІНО 1.1.2]	Стежить за основним напрямом лекції, доповіді, звіту та інших форм академічної/професійної презентації, які є змістовно та лінгвістично складними. [12 ІНО 1.1.2-1]
		Розуміє погляди щодо теми, яка входить до кола поточних інтересів або стосується спеціалізованої галузі, за умови нормативного мовлення. [12 ІНО 1.1.2-2]
		Відрізняє основну думку від недоречностей та відступів за умови нормативного мовлення. [12 ІНО 1.1-3]
	Розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.3]	Розуміє зміст оголошення та повідомлення на конкретні та абстрактні теми за умови, що мовлення нормативне і відбувається в нормальному темпі. [12 ІНО 1.1.3-1]
		Розуміє детальні інструкції та успішно виконує їх. [12 ІНО 1.1.3-2]
Розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.4]	Розпізнає зміст більшості радіопрограм та інших записаних або ефірних аудіоматеріалів за умови, що мовлення нормативне, визначає настрій мовця та емоційне забарвлення висловлювання. [12 ІНО 1.1.4-1]	
Сприймає усну інформацію у відеозаписах, телевізійних програмах або фільмах, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.5]	Розуміє зміст більшості телевізійних новин і суспільно-політичних програм, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.5-1]	
	Визначає основний зміст більшості фільмів різного типу, інтерв'ю наживо, ток-шоу, вистав за умови, що мовлення нормативне. [12 ІНО 1.1.5-2]	
Сприймає письмовий текст. [ІНО 1.2]	Розуміє прочитану особисту кореспонденцію, навіть якщо вжито не загальноживану лексику. [12 ІНО 1.2.1]	Читає листи, пов'язані зі сферою особистих інтересів, і легко визначає основну думку. [12 ІНО 1.2.1-1]
		Розуміє зміст особистих електронних листів і дописів у соцмережах, навіть якщо вжито слова, які належать до нестандартного стилю. [12 ІНО 1.2.1-2]
	Розуміє письмовий текст, швидко знаходить потрібні деталі (читання для орієнтування). [12 ІНО 1.2.2]	Швидко переглядає довгі та складні тексти, знаходить потрібні деталі. [12 ІНО 1.2.2-1]
	Визначає зміст і доречність новин, статей та доповідей на теми, пов'язані з обраним профілем, приймає рішення щодо необхідності їх детального опрацювання. [12 ІНО 1.2.2-2]	

	Сприймає прочитаний текст, розпізнає різні структури в тексті (читання для отримання інформації та аргументації). [12 ІНО 1.2.3]	Розуміє зміст статті, доповіді, пов'язаної із сучасними проблемами, за умови, що автор має чітку позицію і точку зору. [12 ІНО 1.2.3-1]
		Розрізняє відмінні за структурою тексти, наприклад ті, які надають фактичну інформацію, і ті, які ставлять за мету в чомусь переконати читачів. [12 ІНО 1.2.3-2]
		Розпізнає різні структури у дискурсивних текстах: аргументи та контраргументи, причиново-наслідкові зв'язки, пропозиції щодо розв'язання проблем. [12 ІНО 1.2.3-3]
	Читає довгі складні інструкції. [12 ІНО 1.2.4]	Розуміє довгі складні інструкції, пов'язані з обраним профілем, зокрема умови та застереження, якщо є змога повторно прочитати складні місця у тексті. [12 ІНО 1.2.4-1]
	Добирає та читає тексти, пристосовуючи стиль і темп читання до різних текстів. [12 ІНО 1.2.5]	Самостійно добирає для читання різні тексти (наприклад, журнали, романи, історичні книги, біографії, книги з описом подорожей, путівники, тексти пісень, поезій), використовуючи під час читання довідкові джерела. [12 ІНО 1.2.5-1]
		Читає тексти із чітким сюжетом, які написані доступною мовою, якщо не існує обмежень у часі для користування словником. [12 ІНО 1.2.5-2]
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту. [ІНО 1.3]	Використовує різні стратегії з метою досягнення розуміння змісту прослуханого/ прочитаного тексту. [12 ІНО 1.3.1]	Використовує різні засоби зв'язку в тексті, щоб краще зрозуміти аргументацію. [12 ІНО 1.3.1-1]
		Поширює висновки, одержані під час усного/письмового сприймання розділу, абзацу, частини тексту, на зміст тексту в цілому. [12 ІНО 1.3.1-2]
		Ідентифікує значення незнайомих слів із контексту з огляду на теми, що стосуються сфери власних інтересів. [12 ІНО 1.3.1-3]
		Встановлює значення випадкових невідомих слів із контексту та речення в цілому за умови, що тема знайома та обговорювана. [12 ІНО 1.3.1-4]

3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія

Взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі онлайн засобами іноземної мови [ІНО 2]

До взаємодії залучаються дві або більше сторін, які спільно створюють зміст. Під час міжособистісної взаємодії генерується мовлення, яке виконує міжособистісні функції та функції співпраці й обміну інформацією. Взаємодія може бути усною, писемною та онлайн.

Усна взаємодія. Усна взаємодія передбачає розуміння співрозмовника; участь у бесіді/розмові, неформальних обговореннях (з друзями), формальних обговореннях (збори, офіційні зустрічі); цілеспрямовану співпрацю (приготування їжі, підготовка заходу тощо); отримання товарів та послуг; обмін інформацією; участь в інтерв'ю як інтерв'юер або респондент; використання телекомунікацій.

Письмова взаємодія. Письмова взаємодія – це інтерактивне спілкування за допомогою письма. Їй притаманні листування та обмін записками, повідомленнями. У письмовій взаємодії мова подібна до усної. До того ж більшість інтерактивних ситуацій допускають деякі помилки або плутанину, але мають певну контекстну підтримку. Зазвичай є можливість використовувати такі стратегії взаємодії, як прохання про роз'яснення або допомогу у формулюванні та залагоджування непорозумінь. Зрештою, вимога створювати ретельно структуровані, правильні тексти є менш пріоритетною.

Онлайн-взаємодія. Онлайнове спілкування завжди здійснюється за допомогою певного пристрою і воно навряд чи коли-небудь буде таким самим, як спілкування віч-на-віч. З'явилися нові властивості групової взаємодії в мережі «Інтернет», які можуть значно відрізнятись від звичної поведінки користувача мови під час усного мовлення або письма. Наприклад, доступ до ресурсів, які спільно використовуються в режимі реального часу. З іншого боку, можуть виникнути непорозуміння, які під час онлайн-взаємодії не помічаються (і не виправляються) одразу, на відміну від того, як це часто трапляється під час спілкування віч-на-віч.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)
Здійснює усну взаємодію [ІНО 2.1]	Бере активну участь у бесіді на загальні теми, чітко пояснює та обстоює власні переконання, наводячи відповідні аргументи. [12 ІНО 2.1.1]	Передає відтінки емоцій і наголошує на особистій значущості подій та досвіду, чітко обстоює та обґрунтовує власні переконання. [12 ІНО 2.1.1-1]
		Бере активну участь у неформальній розмові на знайомі теми, коментує, чітко висловлює власну точку зору, оцінює альтернативні пропозиції, робить припущення та відповідно реагує на припущення співрозмовника. [12 ІНО 2.1.1-2]
		Ідентифікує із докладанням незначних зусиль більшість сказаного співрозмовниками під час розмови, але може мати певні труднощі, якщо вступає в дискусію із кількома досвідченими користувачами виучуваної мови, які жодним чином не пристосовують своє мовлення до потреб співрозмовника. [12 ІНО 2.1.1-3]
		Висловлює та обстоює власну думку під час дискусії, надаючи відповідні пояснення, коментарі, наводячи аргументи. [12 ІНО 2.1.1-4]
		Співпрацює з іншими особами під час виконання простих завдань за умови, що інші учасники говорять у повільному темпі і за потреби можуть надати допомогу. [12 ІНО 2.1.1-5]
	Цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником, наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду. [12 ІНО 2.1.2]	Розуміє детальні інструкції та діє відповідно до них. [12 ІНО 2.1.2-1]
		Допомагає у процесі роботи, запрошуючи інших приєднатися, висловити власну думку тощо. [12 ІНО 2.1.2-2]
		Докладно описує проблему чи ситуацію, розмірковуючи про причини та наслідки, беручи до уваги переваги та недоліки різних підходів. [12 ІНО 2.1.2-3]
		Співпрацює під час виконання простих практичних завдань, запитуючи думку інших осіб, надаючи пропозиції та розуміючи відповіді; час від часу може попросити повторити або переформулювати повідомлення. [12 ІНО 2.1.2-4]

	Взаємодіє усно досить вільно і спонтанно з метою отримання товарів і послуг. [12 ІНО 2.1.3]	Повідомляє про власні вимоги і ставить детальні запитання щодо комплексних послуг, наприклад, угоди про оренду. [12 ІНО 2.1.3-1]
		Пояснює проблему, яка виникла під час отримання товарів та послуг, і розв'язує завдання, які виникають. [12 ІНО 2.1.3-2]
	Обмінюється інформацією на теми, пов'язані із повсякденним життям, що уможлиблює безпроблемну регулярну взаємодію і тривалі взаємини з досвідченими користувачами мови, що вивчає. [12 ІНО 2.1.4]	Достовірно передає детальну інформацію на теми, пов'язані із повсякденним життям. [12 ІНО 2.1.4-1]
		Обмінюється інформацією із досвідченими користувачами мови, що вивчає, спілкуючись в умовах, наближених до природних. [12 ІНО 2.1.4-2]
Сприяє міжкультурній взаємодії за допомогою простих слів і фраз, щоб попросити співрозмовника (співрозмовників) пояснити окремі ідеї та отримати роз'яснення щодо висловленої думки, використовуючи власний мовленнєвий досвід (наприклад, щоб висловити згоду, запрошення, подяку). [12 ІНО 2.1.4-3]		
	Розпізнає ситуації, коли співрозмовник (співрозмовники) не погоджується (погоджуються) або виникають труднощі під час взаємодії, та спрощує мовлення для порозуміння та згоди. [12 ІНО 2.1.4-4]	
Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]	Взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах. [12 ІНО 2.2.1]	Пише листи, передаючи відтінки емоцій і наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду, коментує новини та думки, висловлені співрозмовником. [12 ІНО 2.2.1-1]
		Правильно оформлює особисті та ділові традиційні й електронні листи відповідно до контексту. [12 ІНО 2.2.1-2]
		Отримує паперовий чи електронний лист із необхідною інформацією, опрацьовує її та надсилає іншим людям. [12 ІНО 2.2.1-3]
	Взаємодіє через написання складних записок та особистих/ділових повідомлень. [12 ІНО 2.2.2]	Приймає та реагує на складні особисті/ділові повідомлення, просить роз'яснення чи уточнення. [12 ІНО 2.2.2-1]

Здійснює онлайн-взаємодію [ІНО 2.3]	Здійснює активну онлайн-взаємодію у формі розмови та дискусії. [12 ІНО 2.3.1]	Бере активну участь в онлайн-дискусіях, висловлюючи власну точку зору та реагуючи на точку зору співрозмовників щодо тем, які викликають певний інтерес, за умови, що співрозмовники уникають нестандартних і складних формулювань і дають час на написання відповіді. [12 ІНО 2.3.1-1]
		Розпізнає непорозуміння та розбіжності в думках, що виникають під час онлайн-взаємодії, і може впоратися із ними, якщо співрозмовник прагне до співпраці. [12 ІНО 2.3.1-2]
	Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя та спільної роботи групи над проектом. [12 ІНО 2.3.2]	Працює онлайн спільно з іншими членами групи над проектом. [12 ІНО 2.3.2-1]
		Дає/отримує інструкції та відповідно реагує на них. [12 ІНО 2.3.2-2]
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (усної, письмової та онлайн) [ІНО 2.4]	Ініціює, підтримує та закінчує розмову і дискусію, використовуючи різні стратегії. [12 ІНО 2.4.1]	Вступає належним чином у дискусію, використовуючи відповідні мовні та мовленнєві засоби. [12 ІНО 2.4.1-1]
		Використовує фрази типу «На це важко відповісти», «Мені варто над цим подумати» тощо, щоб вигадати час і сформулювати відповідь на висловлену репліку. [12 ІНО 2.4.1-2]
	Узагальнює та оцінює основні моменти дискусії під час виконання спільного завдання. [12 ІНО 2.4.2]	Надає зворотний зв'язок щодо висловлювань і висновків, а також доповнює їх і підтримує дискусію. [12 ІНО 2.4.2-1]
		Узагальнює та оцінює основні моменти дискусії з питань, що стосуються діяльності та сфери власних інтересів. [12 ІНО 2.4.2-2]
	Просить уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації за допомогою додаткових запитань. [12 ІНО 2.4.3]	Формулює додаткові запитання, щоб перевірити, чи правильно розуміє те, що мав намір висловити мовець, і отримати пояснення в разі неоднозначності висловленого. [12 ІНО 2.4.3-1]
		Просить пояснень або роз'яснень під час неформальної бесіди, щоб переконатися, що розуміє складні абстрактні ідеї. [12 ІНО 2.4.3-2]

		Повторює основну думку простого повідомлення на повсякденну тему, використовуючи різні формулювання, щоб допомогти співрозмовнику зрозуміти сказане. [12 ІНО 2.4.3-3]
--	--	--

3.3. Спосіб спілкування – Продукування

Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою [ІНО 3]

Продукування передбачає усні та письмові активності. Продуктивні активності виконують важливу функцію в багатьох академічних і професійних сферах (наприклад, усні презентації, письмові дослідження та звіти) та мають надзвичайну соціальну цінність. Особливого значення набуває лінгвістична якість писемного твору, а також плавність і чіткість висловлювання в реальному часі, особливо під час звернення до публіки.

Усне продукування. Для усного продукування характерними є такі уміння: тривала промова – опис власного досвіду, надання інформації, обґрунтування власної думки (наприклад, під час дебатів); публічні оголошення; звернення до публіки.

Письмове продукування. Складниками письмового продукування є творче письмо та доповіді й нариси.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позицію (усне продукування) [ІНО 3.1]	Чітко й докладно описує та презентує широкий спектр тем, що належать до сфери власних інтересів, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади. [12 ІНО 3.1.1]	Чітко, докладно описує широке коло питань, пов'язаних із сферою інтересів. [12 ІНО 3.1.1-1]
		Докладно описує значущість для себе певних подій та досвіду. [12 ІНО 3.1.1-2]
		Описує прості візуальні матеріали на знайомі теми (наприклад, карта погоди, базова блок-схема) іншою мовою, хоча може робити паузи та переформулювання. [12 ІНО 3.1.1-3]
		Передає головну думку, що міститься в чітко структурованих, коротких, простих текстах іншою мовою, доповнюючи своє мовлення мімікою, жестами, малюнками тощо. [12 ІНО 3.1.1-4]

		<p>Повідомляє факти, висловлені у телевізійних або радіоновинах іншою мовою (наприклад, про події, спорт, нещасні випадки тощо), за умови, що тема знайома, а мовлення чітко та відбувається в повільному темпі. [12 ІНО 3.1.1-5]</p>
		<p>Передає через прості речення інформацію, що висловлена в чітко структурованих, коротких простих текстах, які містять ілюстрації або таблиці. [12 ІНО 3.1.1-6]</p>
		<p>Підсумовує головне із простих коротких інформаційних текстів іншою мовою на знайомі теми. [12 ІНО 3.1.1-7]</p>
	<p>Надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади. [12 ІНО 3.1.2]</p>	<p>Достовірно передає детальну інформацію під час тривалого монологу. [12 ІНО 3.1.2-1]</p>
		<p>Чітко й докладно описує порядок дій, які необхідно виконати. [12 ІНО 3.1.2-2]</p>
		<p>Передає з однієї мови іншою мовою конкретну інформацію, що міститься в коротких простих текстах, написах і повідомленнях на знайомі теми. [12 ІНО 3.1.2-3]</p>
		<p>Висловлює власну думку щодо змісту твору (зокрема літературного), повідомляючи про свої почуття та ідеї простою мовою. [12 ІНО 3.1.2-4]</p>
	<p>Обґрунтовує власну думку, наводить додаткові аргументи та відповідні приклади під час тривалого монологу. [12 ІНО 3.1.3]</p>	<p>Чітко й докладно аргументує власну думку, підкріплюючи її додатковими деталями та доречними прикладами. [12 ІНО 3.1.3-1]</p>
		<p>Вибудовує послідовність логічних аргументів. [12 ІНО 3.1.3-2]</p>
		<p>Пояснює певні погляди щодо актуальних питань, представляючи переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.1.3-3]</p>
	<p>Виступає перед аудиторією із підготовленою промовою, пояснюючи переваги та недоліки різних точок зору. [12 ІНО 3.1.4]</p>	<p>Робить чітку підготовлену презентацію, наводячи аргументи за та проти певного погляду, пояснюючи переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.1.4-1]</p>
		<p>Формулює відповідь досить упевнено та спонтанно на ряд уточнювальних запитань. [12 ІНО 3.1.4-2]</p>

Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позицію в письмовій формі (писемне продукування) [ІНО 3.2]	Пише чіткі детальні тексти на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел. [12 ІНО 3.2.1]	Пише чіткі, детальні описи на різноманітні теми, пов'язані зі сферою власних інтересів. [12 ІНО 3.2.1-1] Пише відгук на фільм, книгу або виставу. [12 ІНО 3.2.1-2]	
	Пише доповіді або есе на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел. [12 ІНО 3.2.2]	Пише есе або доповідь, де наводить аргументи за чи проти певного погляду, пояснює переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.2.2-1] Синтезує інформацію та аргументи з низки джерел. [12 ІНО 3.2.2-2]	
	Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]	Складає план усного або письмового висловлювання, враховуючи досвід і вплив повідомлення на співрозмовника. [12 ІНО 3.3.1]	Готуючись до потенційно складної або незручної ситуації, планує, що сказати у разі різної реакції співрозмовника, і роздумує над тим, який вираз буде доречним. [12 ІНО 3.3.1-1]
			Планує зміст майбутньої розмови та добирає мовленнєві засоби, які можна використати, із урахуванням потреб співрозмовника. [12 ІНО 3.3.1-2]
Робить прості нотатки під час презентації/демонстрації, якщо тема знайома, передбачувана. [12 ІНО 3.3.1-3]			
		Визначає і позначає (наприклад, підкреслює, виділяє) ключові речення в короткому повідомленні на повсякденні теми. [12 ІНО 3.3.1-4]	
	Підтримує розмову, використовуючи власний мовленнєвий досвід та уникаючи складних мовних конструкцій. [12 ІНО 3.3.2]	Використовує перефразування для заповнення прогалін у словниковому запасі та структурі висловлювання в усній та письмовій формі. [12 ІНО 3.3.2-1]	
		Розв'язує більшість проблем у спілкуванні, використовуючи власний мовленнєвий досвід або уникаючи складних мовних конструкцій. [12 ІНО 3.3.2-2]	

	Зауважує, виправляє власні мовні помилки та уникає повторення їх у майбутньому. [12 ІНО 3.3.3]	Самостійно виправляє власні випадкові або несистемні помилки та дрібні недоліки в структурі висловлювання в усній і письмовій формі. [12 ІНО 3.3.3-1]
		Помічає та виправляє неточності і помилки, якщо вони спричиняють нерозуміння висловлювання в усній і письмовій формі. [12 ІНО 3.3.3-2]
		Відстежує помилки, які вживаються найчастіше, та виправляє їх. [12 ІНО 3.3.3-3]

3.4. Спосіб спілкування – Медіація

Діє як учасник соціуму, який встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію шляхом передавання змісту усного, письмового повідомлення або онлайн-повідомлення у межах однієї мови або з однієї мови на іншу [ІНО 4]

Медіація містить різні елементи, як-от: медіація тексту, медіація понять, медіація спілкування, але всі вони мають певні спільні характеристики. Наприклад, під час медіації мовця менше хвилюють власні потреби, ідеї або способи вираження, ніж потреби, ідеї або погляди співрозмовника, для якого він/вона є посередником. Особа, яка залучена до медіаційної діяльності, повинна мати добре розвинений емоційний інтелект або відкритість до його розвитку, щоб ставитися з достатньою емпатією до поглядів та емоційних станів інших учасників комунікативної ситуації. Медіація також описує соціальний та культурний процеси створення умов для спілкування та співпраці, протидії або розрядки будь-яких делікатних ситуацій і напруги, які можуть виникнути. Тож медіація передбачає соціальну та культурну, а також багатомовну компетентності. Тому й практично неможливо повністю відокремити один елемент медіації від іншого. Здебільшого, медіація працює комплексно та дозволяє інтегрувати всі способи спілкування.

Медіація тексту. Медіація тексту передбачає передавання інформації особі, яка не має доступу до оригінального тексту через мовні, культурні чи соціальні бар'єри. «Тексти» можуть бути як словесні (наприклад, статті, електронні листи, листівки, звіти), так і відео, фотографії, графіка тощо. Основною практикою тут є «передавання» змісту тексту іншій особі. Медіація тексту може здійснюватися різними мовами (двома або більше), однією мовою, різновидами чи модальностями однієї мови, різними стилями одного різновиду або будь-якою комбінацією вищезазначеного. Дескриптори медіації однаково застосовуються в кожному випадку.

Медіація понять. Медіація понять охоплює функцію мови, яка полягає в тому, що мова є інструментом роздумів і артикуляції мислення в динамічному спільному конструктивному процесі. Медіація понять полегшує доступ користувачу мови до знань і понять двома основними способами, а саме: через

контекст спільної роботи та через посередника, який виконує офіційну чи неофіційну роль фасилітатора, вчителя, викладача або тренера.

Медіація спілкування. Провідним чинником медіації спілкування є соціальний. Під час медіації користувач мови відіграє роль посередника між співрозмовниками, бере участь у діяльності, яка займає важливе місце в нормальному мовному функціонуванні суспільства. Мова, звичайно, не єдина причина, чому людям іноді важко розуміти один одного. Труднощі з розумінням цілком можуть бути наслідком недостатньої обізнаності у відповідній галузі. Для порозуміння людям іноді потрібна третя особа або третій простір. Можуть виникати делікатні ситуації, напруга чи навіть розбіжності, які необхідно розв'язати, щоб створити умови для розуміння, а отже, і спілкування.

Загальні результати	Конкретні результати		
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)	
<p>Передає з однієї мови іншою зміст тексту, до якого співрозмовник може не мати доступу через мовні, культурні, семантичні чи технічні бар'єри/перешкоди (медіація тексту). [ІНО 4.1]</p>	<p>Передає зміст конкретної інформації. [12 ІНО 4.1.1]</p>	<p>Передає з однієї мови іншою зміст важливої інформації, що міститься в офіційній кореспонденції та/або звітах на загальні теми. [12 ІНО 4.1.1-1 П]</p>	
		Усно	Письмово
		<p>Повідомляє іноземною мовою зміст публічних оголошень і повідомлень, які звучать як іноземною, так і іншими мовами зі звичайною швидкістю.</p>	<p>Повідомляє іноземною мовою конкретну інформацію, що міститься в текстах (наприклад, оголошення та інструкції) іноземною або іншою мовою на знайомі теми.</p>
		<p>Передає іноземною мовою зміст детальних інструкцій або вказівок, якщо вони чітко сформульовані.</p>	<p>Повідомляє іноземною мовою актуальну інформацію, що міститься в статті з академічного або професійного журналу іноземною або іншою мовою.</p>
<p>Передає іноземною мовою конкретну інформацію, подану в простих інформаційних текстах (наприклад, листівки, брошури, повідомлення та паперові/електронні листи).</p>	<p>Повідомляє іноземною мовою конкретну, актуальну інформацію, що міститься в простих інформаційних текстах на знайомі теми.</p>		

		Повідомляє іноземною мовою основні моменти, що містяться в офіційній кореспонденції та/або звітах іноземною або іншою мовою на загальні теми та теми, пов'язані з колом власних інтересів.	Повідомляє іноземною мовою доречні моменти, що містяться в пропозиційно складних, але добре структурованих текстах іноземною або іншою мовою із кола професійних, академічних та особистих інтересів.
		Повідомляє іноземною мовою про презентації на конференції або статті в друкованих/електронних виданнях іноземною або іншою мовою, які є особливо актуальними для певної мети.	Повідомляє іноземною мовою, які виступи іноземною або іншою мовою на конференції були доречними та вартими детальнішого вивчення.
Пояснює дані. [12 ІНО 4.1.2]	Інтерпретує та презентує в усній і письмовій формі з однієї мови іншою загальні тенденції, описує основні факти, представлені у візуальних матеріалах або діаграмах (наприклад, графіки, карти погодних умов тощо), пояснюючи важливі моменти більш детально. [12 ІНО 4.1.2-1 П]		
		Усно	Письмово
		Інтерпретує та впевнено описує іноземною мовою детальну інформацію, що міститься у складних діаграмах, графіках, схемах, а також іншу візуально організовану інформацію іноземною або іншою мовою на теми із кола власних інтересів.	Інтерпретує та впевнено представляє іноземною мовою детальну інформацію з діаграм і візуально організованих даних іноземною або іншою мовою із кола власних інтересів.
		Інтерпретує та описує іноземною мовою загальні тенденції, представлені у діаграмах, графіках іноземною або іншою мовою.	Інтерпретує та описує іноземною мовою загальні тенденції, представлені у діаграмах, графіках іноземною або іншою мовою, детальніше пояснюючи важливі моменти. Використовує словники/довідники.

Опрацьовує текст. [12 ІНО 4.1.3]	Підсумовує важливі моменти та письмово описує основний зміст текстів на теми, пов'язані зі сферою власних інтересів і спеціалізації. [12 ІНО 4.1.3-1 П]		
		Усно	Письмово
	Узагальнює та повідомляє іноземною мовою інформацію й аргументи з низки різномовних джерел.	Коротко викладає іноземною мовою основний зміст складних текстів на теми, пов'язані з колом власних інтересів і спеціалізацією.	
	Підсумовує іноземною мовою низку фактологічних і образних текстів різними мовами, коментуючи та обговорюючи протилежні погляди.		
	Підсумовує іноземною мовою важливі моменти, викладені у довших і складніших текстах різними мовами на теми поточних інтересів.		
	Розпізнає цільову аудиторію тексту на тему із кола власних інтересів і пояснює іноземною мовою мету, ставлення та думку автора.		
	Узагальнює іноземною мовою уривки з новин, інтерв'ю або документальних фільмів, що містять думки, аргументи та дискусії іноземною або іншою мовою.		
	Коротко викладає іноземною мовою сюжет і послідовність подій у фільмі або виставі іноземною або іншою мовою.		

Перекладає письмовий текст. [12 ІНО 4.1.4]	Забезпечує усний і письмовий переклад текстів, що містять інформацію та аргументи на теми, що становлять професійний, академічний та особистий інтерес. [12 ІНО 4.1.4-1 П]	
	Усно	Письмово
	Перекладає з іноземної мови або іноземною мовою складні тексти, що містять інформацію та аргументи на теми із кола професійних, академічних та особистих інтересів.	Створює чітко структуровані переклади з іноземної мови, які відображають звичайне використання мови, але можуть перебувати під значним впливом структури та окремих формулювань оригіналу. Створює переклади з іноземної мови, які точно відповідають структурі речень і абзаців оригінального тексту, чітко передаючи основні моменти вихідного тексту, хоча переклад може читатися важко.
Робить нотатки. [12 ІНО 4.1.5]	Робить нотатки на зустрічах, семінарах і під час лекцій з більшості питань, які видаються важливими та належать до сфери власних інтересів, подекуди пропускаючи певну інформацію. [12 ІНО 4.1.5-1 П]	
Створює власний відгук на художній твір (зокрема літературний). [12 ІНО 4.1.6]	Висловлює власне бачення розвитку сюжету, персонажів і тем в історії, романі, фільмі чи виставі. [12 ІНО 4.1.6-1 П]	
	Висловлює власну думку щодо форми вираження, стилю і змісту твору, пояснюючи, що саме подобається і чому. [12 ІНО 4.1.6-2 П]	
Аналізує та критично оцінює художні твори (зокрема літературні). [12 ІНО 4.1.7]	Порівнює твори, досліджуючи подібності та відмінності, пояснюючи доречність зв'язків між ними. [12 ІНО 4.1.7-1 П]	
	Висловлює аргументовану думку про твір, посилаючись на думки та аргументи інших осіб. [12 ІНО 4.1.7-2 П]	

Надає посередництво в доступі до знань і понять для інших осіб (медіація понять, ідей і концепцій). [ІНО 4.2]	Сприяє спільній взаємодії з іншими особами. [12 ІНО 4.2.1]	Діє як доповідач під час групової дискусії, пояснюючи ідеї та рішення, обговорюючи їх із групою, а потім коротко викладаючи погляди групи під час спільної презентації. [12 ІНО 4.2.1-1 П]
		Ставить запитання, щоб стимулювати обговорення та організувати спільну роботу. [12 ІНО 4.2.1-2 П]
	Налагоджує спільну взаємодію. [12 ІНО 4.2.2]	Сприяє спільному прийняттю рішень, висловлюючи та розвиваючи ідеї, вносячи пропозиції щодо майбутніх дій. [12 ІНО 4.2.2-1 П]
	Управляє взаємодією. [12 ІНО 4.2.3]	Модерує роботу групи, даючи чіткі інструкції для спільної взаємодії. [12 ІНО 4.2.3-1 П]
	Заохочує змістовне обговорення. [12 ІНО 4.2.4]	Заохочує змістовне обговорення, спираючись на інформацію та ідеї учасників групи, для прийняття спільного рішення. [12 ІНО 4.2.4-1 П]
Полегшує порозуміння та налагоджує успішне спілкування між співрозмовниками, які можуть мати індивідуальні, соціокультурні, соціолінгвістичні чи інтелектуальні відмінності в поглядах (медіація комунікації). [ІНО 4.3]	Сприяє налагодженню міжкультурної взаємодії. [12 ІНО 4.3.1]	Використовує знання соціокультурних традицій, щоб досягти консенсусу щодо того, як діяти в конкретній ситуації, незнайомій усім учасникам. [12 ІНО 4.3.1-1 П]
		Заохочує міжкультурну взаємодію, висловлюючи розуміння та оцінку різних ідей, почуттів і точок зору, а також запрошуючи учасників долучатися до розмови та реагувати на ідеї одне одного. [12 ІНО 4.3.1-2 П]
		Співпрацює із представниками інших культур, адаптуючи спосіб їх діяльності для спільної взаємодії. [12 ІНО 4.3.1-3 П]
	Виступає як посередник. [12 ІНО 4.3.2]	Передає з однієї мови іншою зміст сказаного з теми, що становить сферу власних інтересів, і пояснює значення важливих тверджень і поглядів. [12 ІНО 4.3.2-1 П]
Здійснює посередництво в ситуаціях, у яких виникає непорозуміння. [12 ІНО 4.3.3]	Пропонує конфліктним сторонам окреслити власні варіанти розв'язання проблем і допомагає їм досягти консенсусу. [12 ІНО 4.3.3-1 П]	
	Визначає спільні позиції сторін і пропонує кожній стороні висвітлити можливі рішення, ставлячи конкретні запитання. [12 ІНО 4.3.3-2 П]	
Використовує ефективні стратегії медіації (стратегії медіації). [ІНО 4.4]	Пов'язує нові поняття і процеси із набутим раніше досвідом. [12 ІНО 4.4.1]	Пояснює нові поняття і процеси, порівнюючи їх із набутим раніше досвідом. [12 ІНО 4.4.1-1 П]

	Адаптує мовлення і мову до ситуації спілкування. [12 ІНО 4.4.2]	Робить конкретну і подекуди складну інформацію зрозумілішою для інших, перефразовуючи її простішою мовою. [12 ІНО 4.4.2-1 П]
		Робить доступним для інших основний зміст тексту на тему, яка цікавить (наприклад, есе, дискусія на форумі, презентація), перефразовуючи її простішою мовою. [12 ІНО 4.4.2-2 П]
	Пояснює складну інформацію. [12 ІНО 4.4.3]	Полегшує розуміння складної проблеми, представляючи складники аргументу окремо. [12 ІНО 4.4.3-1 П]
		Полегшує розуміння складного процесу, розділивши його на низку менших кроків. [12 ІНО 4.4.3-2 П]
	Упорядковує зміст тексту. [12 ІНО 4.4.5]	Спрощує текст, вилучаючи нерелевантну або повторювану інформацію. [12 ІНО 4.4.5-1 П]
		Визначає пов'язану або повторювану інформацію в різних частинах тексту та об'єднує її, щоб зробити зміст важливого повідомлення більш зрозумілим. [12 ІНО 4.4.5-2 П]

3.5. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12-го класу (рівень В2)

Мовний діапазон	
Загальний	Чітко висловлюється без особливих ознак необхідності обмежувати те, що потрібно сказати.
	Має достатній мовний діапазон для того, щоб чітко щось описувати, висловлювати власні погляди й аргументувати їх без особливо помітного добору слів; використовує складні мовні конструкції.
Лексичний	Має хороший словниковий запас для власної сфери діяльності та для більшості загальних тем.
	Варіює формулювання, щоб уникати частих повторень, але лексичні прогалини все ще спричиняють паузи та зайву багатослівність.
	Доволі регулярно вживає слова у правильних словосполученнях у більшості контекстів.
	Розуміє та використовує спеціальну лексику з власної сфери діяльності, втім виявляє труднощі з термінологією, що виходить за її межі.
Грамматичний	Має хороший граматичний діапазон; випадкові недоречності або несистематичні помилки та незначні недоліки в структурі речень все ще зрідка трапляються, але, зазвичай, вони можуть бути виправлені пізніше.
	Демонструє відносно високий рівень граматичного контролю. Не припускається помилок, які призводять до непорозумінь.
	Добре володіє простими мовними структурами та деякими складними граматичними конструкціями, хоча часто вживає останні з деякими неточностями.

Фонологічний	Загалом використовує належну інтонацію, правильно ставить наголос і чітко артикулює звуки. На якість вимови впливають інші мови, якими він/вона спілкується, проте це не заважає розумінню.
	Чітко артикулює переважну більшість звуків виучуваної мови в тривалих відрізках мовлення; вимова є зрозумілою, незважаючи на кілька систематичних помилок.
	Узагальнює власний репертуар, щоб передбачити фонологічні особливості більшості незнайомих слів з прийнятною точністю.
	Використовує просодичні особливості мовлення (наприклад, наголос, інтонацію, ритм) задля підсилення власного повідомлення, хоча вплив інших мов спілкування все ще спостерігається.
Орфографічний	Пише чіткі, зрозумілі, зв'язні тексти, дотримуючись стандартного макета і правил абзаців.
	Правопис і пунктуація доволі точні, але можуть мати ознаки впливу рідної мови.

3.6. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2)

Соціолінгвістична відповідність
Докладаючи певних зусиль, долучається до групової розмови, хоч мовлення може бути швидким і неформальним.
Розпізнає та інтерпретує соціокультурні/соціолінгвістичні маркери та свідомо змінює власні мовні форми вираження, щоб висловлюватися відповідно до ситуації.
Висловлюється впевнено, чітко та ввічливо в офіційному чи неофіційному стилі відповідно до ситуації та зрозуміло для осіб, з якими спілкується.
Коригує власне мовлення, щоб відобразити певну різницю між офіційним та неофіційним стилями, але не завжди робить це належним чином.
Підтримує взаємини з досвідченими користувачами виучуваної мови, не викликаючи мимоволі сміху чи роздратування та не вимагаючи від співрозмовників поводитися інакше, ніж вони це роблять з іншими досвідченими користувачами.
Належним чином висловлює власні думки у різних ситуаціях, уникаючи грубих помилок у мовленні.

4. Загальні характеристики ситуативного спілкування

4.1. Тематика ситуативного спілкування

Модельна навчальна програма пропонує таку тематику ситуативного спілкування:

- Людські взаємини
- Здоровий та гармонійний спосіб життя – фізкультура та спорт
- Збалансоване харчування – запорука здорового життя
- Питання довкілля/захисту тварин
- Освіта для майбутнього
- Професійна траєкторія
- Сучасні технології в житті людини
- Мистецтво слова, образів та звуків
- Україна у світі.

Програма є рамковою, а отже, вона не обмежує діяльність педагогічних працівників у розподілі тематики ситуативного спілкування між класами, а також у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть опрацьовуватися інтегровано. До кожної теми Програма окреслює контексти для моделювання комунікативних ситуацій, орієнтовний порядок дій у ситуаціях та типові матеріали. Кожний контекст розрахований більше ніж на один урок і може містити одну або кілька ситуацій. Кількість годин на реалізацію тієї чи іншої ситуації визначають учителі відповідно до потреб та інтересів здобувачів освіти.

Країнознавча тематика є наскрізною, тому до кожної теми, де це доречно, додаються активності та інформація, пов'язані з країнами виучуваної мови.

Людські взаємини

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
У житті часто трапляються ситуації, коли у колективі з'являються нові люди, наприклад, новий учень/учениця у класі; формується новий студентський колектив у закладі освіти. Налагодження взаємин у новому колективі є неабияким умінням. Як будувати та підтримувати гармонійні взаємини? Хто за це відповідальний?	<ul style="list-style-type: none">• Поміркувати над тим, що робить взаємини гармонійними.• Обговорити чинники гармонійних взаємин.• Розглянути поведінку, яка може нашкодити гармонійним взаєминам.• Установити, що можна і що не можна робити у злагодженому колективі.• Укласти угоду про взаємини у колективі.	<ul style="list-style-type: none">• Угода про взаємини

<p>У будь-якій сфері діяльності, як-от: побутовій, навчальній, професійній, може виникати напруження у спілкуванні або конфліктна ситуація. Як уникнути конфліктів і як їх розв'язувати, якщо вони виникли?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити поняття конфлікту та джерела їх виникнення. • Змодельовати можливу конфліктну ситуацію. • Виокремити причини суперечки. • Провести перемовини, під час яких сторони: формулюють аргументи для підтримки власного погляду, ставлять уточнювальні запитання для розуміння позиції співрозмовників, знаходять спосіб спільного розв'язання проблеми. • Підготувати поради щодо зняття напруги у спілкуванні або розв'язання конфлікту. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Текст/відео/подкаст/презентація з порадами
<p>Освітні табори, проекти, конкурси є важливою частиною сучасного життя і можливістю будувати здорові взаємини з людьми. Участь у них здебільшого є обмеженою. Що є запорукою успішної участі у відборі?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визначитися щодо активності: табір, проект або конкурс (можливі інші варіанти). • Здійснити пошук у мережі «Інтернет» різноманітних активностей, порівняти їх і віднайти ту, яка приваблює найбільше. • Навести аргументи щодо винятковості вибраної активності. • Заповнити заявку на участь. • Написати мотиваційний лист. • Створити самопрезентацію (лист або відео) із зазначенням інтересів та захоплень, особистісних якостей, сильних сторін. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Заявка на участь/анкета • Мотиваційний лист • Презентація себе (лист або відео)
<p>Вивчення громадської думки, дослідження кон'юнктури ринку, різноманітні опитування щодо взаємин між людьми займають доволі важливе місце в сучасному житті людини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити поширені типи опитування. • З'ясувати типовий порядок проведення опитування. • Проаналізувати загальноприйняті правила створення опитувальників. • Визначити предмет дослідження. • Розробити опитувальник із запитаннями щодо визначеного предмету дослідження. • Провести опитування, проаналізувати та узагальнити результати. • Представити результати опитування у різних виглядах. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Інфографіка/презентація/допис у соціальних мережах

<p>Благодійність або добродійність дедалі більше стає внутрішньою потребою кожної людини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити поняття благодійності та можливої благодійної діяльності. • Провести мозковий штурм ідей для проєкту. • Проаналізувати переваги та недоліки кожної ідеї. • Узгодити ідею, мету, межі та очікувані результати проєкту. • Презентувати проєкт на загал. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • План проєкту • Інфографіка/ презентація
---	---	---

Здоровий та гармонійний спосіб життя – фізкультура та спорт

<p>Контекст для моделювання комунікативної ситуації</p>	<p>Орієнтовні дії у ситуації</p>	<p>Типові матеріали</p>
<p>Уважається, що заняття спортом позитивно впливають на самопочуття, підвищують імунітет та зміцнюють організм. Та чи однозначним є ставлення людей до спорту? Яке місце займає спорт у житті суспільства та людини?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити значення спорту для здорового способу життя. • Вивчити ставлення однокласників до спорту. • Провести дебати щодо ролі спорту в житті суспільства та людини. • Підбити підсумки дебатів та зробити висновки. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Опитувальник
<p>Час від часу популярність деяких видів спорту може змінюватися. З'являються нові види спорту, які можуть навіть стати олімпійськими. Від чого залежить популярність того чи іншого виду спорту? Чи можна спрогнозувати рівень зацікавленості певним видом спорту в майбутньому?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснити пошук інформації про види спорту, які з'явилися, наприклад, протягом останніх п'яти років. • Обмінятися інформацією з однокласниками під час неформальної розмови або в електронному листі. • Створити анкету для опитування однолітків/дорослих про улюблені види спорту, включно з новими видами. • Дослідити вподобання учасників опитування, які вони мали в минулому, наприклад, п'ять років тому, та мають зараз. • Виявити тенденції рівня популярності видів спорту в школі/населеному пункті/країні та визначити чинники, які можуть впливати на популярність того чи іншого виду спорту. • Спрогнозувати рівень популярності протягом 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Опитувальник • Стаття/допис

	<p>наступних п'яти років тих видів спорту, які є найпопулярнішими зараз.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оформити результати дослідження та прогнозів у статті для шкільного вебсайту або дописі у блозі. • Якщо застосовно, підготувати виступ на класному/шкільному заході. 	
<p>Вибір підходящого виду спорту для постійних занять – це передусім справа індивідуальна. Але зробити правильний вибір самому іноді буває важко. Може знадобитися допомога/порада друзів, батьків, вчителів або тренерів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ознайомитися з особливостями різних видів спорту. • Дослідити відгуки про заняття певними видами спорту та оцінити переваги та недоліки. • Підготувати запитання друзям/батькам/вчителям/тренерам, які б допомогли прийняти остаточне рішення. • Сформулювати пропозиції щодо вибору виду спорту у вигляді порад/презентації. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Перелік запитань • Поради у зручному вигляді
<p>Не секрет, що не всі люди хочуть або можуть займатися спортом активно та бути спортсменами заради досягнень і перемог. Є й інші види занять, наприклад, фізкультура або туризм, які відповідають принципам здорового способу життя, як-от: оптимальний руховий режим, загартування організму, розвиток вольових якостей тощо.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знайти інформацію про наявні секції/гуртки/студії/клуби у школі/населеному пункті. • Скласти мапу думок з інформацією про секції/гуртки/студії/клуби, вказавши їхні особливості. • Обговорити знайдену інформацію з друзями/однокласниками. • Визначити секцію/гурток/студію/клуб, куди варто подати заявку. • Заповнити заявку для вступу в секцію/гурток/студію/клуб. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Мапа думок • Заявка
<p>Багато хто, навіть не займаючись спортом, є палкими прихильниками спортивних подій. Дехто вважає, що вболівання за улюбленими видами спорту та спортсменами разом з друзями/однокласниками додає особливих відчуттів та емоцій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Віднайти та ознайомитися із розкладом міжнародних/національних/місцевих спортивних подій. • Дібрати події відповідно до спільних інтересів. • Домовитися з друзями/однокласниками у зручний спосіб, наприклад, телефонний дзвінок, СМС, Viber, е-пошта тощо про участь/перегляд разом. • Поділитися враженнями про спортивну подію. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет»

<p>Проблема шкідливих звичок залишається однією із найактуальніших проблем сьогодення. Гірко визнавати, що шкідливі звички можуть з'явитися у будь-кого у будь-якому віці. Вони, безумовно, суперечать принципам здорового способу життя. Мабуть, уникати шкідливих звичок набагато важливіше, аніж боротися з ними.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знайти приклади людей, які погіршили стан свого здоров'я через шкідливі звички/порушення режиму дня та інші чинники. • Провести обговорення та виявити чинники ризику нашкодити власному здоров'ю. • У групах створити стратегії опору шкідливим звичкам та нездоровому способу життя. • Розробити пам'ятку «Як не нашкодити здоров'ю» та оформити її у вигляді допису в блозі, відео, плаката тощо. • Завантажити пам'ятку на шкільний сайт, у соціальні мережі. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Пам'ятка
--	---	---

Збалансоване харчування – запорука здорового життя

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Сучасне шкільне меню викликає жваве обговорення серед учасників освітнього процесу та всіх, хто до нього дотичний. У чому полягають основні проблеми шкільного харчування? Яким би хотіло бачити шкільне меню сучасне учнівство?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати шкільне меню з погляду його харчової цінності та привабливості. • Виявити причини частих негативних відгуків про меню та виокремити його основні недоліки. • Обговорити з однокласниками та запропонувати власний варіант шкільного меню з доречним обґрунтуванням. 	<ul style="list-style-type: none"> • Шкільне меню • Матеріали з мережі «Інтернет» (за потреби)
<p>У сучасному світі великої популярності набувають заклади швидкого харчування, а от у медійному просторі все більше з'являється інформації щодо здорового харчування. Тож, швидше чи корисніше?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити рівень популярності швидкого харчування у класі та представити результати у будь-якому зручному вигляді. • Проаналізувати власне харчування з погляду його корисності. • Обговорити з однокласниками та оцінити щоденне харчування. • Розробити рекомендації щодо збалансованого харчування молоді. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Рекомендації у зручному вигляді

<p>Доставка готової їжі стає дедалі популярнішою. Зазвичай доставка замовляється до особливих подій, але можуть бути й інші причини. Проте, більшість українців продовжують готувати їжу вдома.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Опитати однокласників щодо популярності доставки готової їжі та приготування їжі вдома. • Оцінити переваги та недоліки доставки та домашнього приготування їжі. • Знайти рецепт страви, якою можна було б здивувати друзів/родичів. Аргументувати вибір. • Проаналізувати страву з погляду вартості інгредієнтів і складності кулінарних процесів. • З'ясувати, чи можна замовити доставку цієї страви, чи краще приготувати її вдома. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Рецепти страв • Інформація про постачальників послуг із доставки готової їжі
<p>Здорове збалансоване харчування – міф, реальна можливість чи нагальна потреба? Різні джерела пропонують безліч програм, дієт та режимів здорового харчування. З метою поширення правильного збалансованого харчування серед населення, уряди провідних країн світу створюють інформаційні путівники та збалансовані тарілки (наприклад, Гарвардська тарілка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснити пошук матеріалів щодо програм, дієт та режимів здорового харчування. • Дослідити, як у різних країнах поширюється та підтримується ідея правильного харчування. • Провести дебати на тему «Здорове збалансоване харчування – міф, реальна можливість чи нагальна потреба?». • За результатами дебатів підготувати повідомлення для блогу або соціальних мереж з відповідними порадами. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Допис у блозі або соціальних мережах
<p>Українська кухня часто асоціюється з висококалорійними жирними стравами, шкідливими для здоров'я. Однак, здебільшого це нав'язані стереотипи, які легко зруйнувати. Як же змінювати стереотипні уявлення про традиційні українські страви? Якими можуть бути способи популяризації української кухні в Україні та у світі?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Скласти перелік традиційних страв української кухні та дослідити їхню калорійність і поживність. • Вивчити стереотипні ставлення до традиційних українських страв, узагальнити причини та дібрати контраргументи. • Знайти наявні стратегії та способи популяризації української кухні в Україні й у світі, проаналізувати їх, додати власні способи. • Окреслити, яким може бути внесок кожного/ї українця/ки у справу популяризації традиційної та переосмисленої української кухні. 	<ul style="list-style-type: none"> • Перелік страв • Матеріали з мережі «Інтернет» • Стратегії

<p>Кожна національна кухня має власні особливості та смаки. Навіть у межах однієї нації страви можуть мати регіональні та традиційні ознаки/відмінності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • З'ясувати, з якими традиційними стравами асоціюються різні країни світу/Європи. • Дізнатися, чи готують/доступні ці страви в Україні, та до якої міри вони є популярними. • Скласти мапу страв-символів областей України або різних частин однієї й тієї ж області. • Поділитися мапою на шкільному сайті, у власному блозі, на сторінці у соціальних мережах тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Мапа страв-символів
--	--	--

Питання довкілля/захисту тварин

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Питання захисту довкілля та тварин завжди були і є в полі уваги суспільства. Час від часу деякі з них загострюються. Види та причини екологічних проблем часто різняться у країнах світу і навіть у різних регіонах однієї країни.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснити пошук інформації щодо питань довкілля/захисту тварин в Україні та країнах світу, зокрема у країнах виучуваної мови. • З'ясувати та порівняти джерела та причини екологічних проблем та проблем захисту тварин. Вивчити досвід захисту довкілля/захисту тварин. • Створити інфографіку, яка продемонструє причини проблем та заходи із захисту довкілля/тварин в різних країнах та в Україні. • Організувати дискусію щодо захисту довкілля/тварин й обговорити участь учнівства. • Дослідити екологічну ситуацію та питання захисту тварин у власній громаді та узагальнити інформацію у звіті/повідомленні. • Ініціювати екологічний проект/проект із захисту тварин у власній громаді. Узгодити ідею, мету, межі та очікувані результати проекту. • Представити проект на загальній нараді (група, клас, школа, громада). • Написати твір-роздум з власними міркуваннями про захист довкілля/тварин та аналізом власного внеску в цю справу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Інфографіка • Звіт/повідомлення • План екологічного проекту або проекту із захисту тварин • Твір-роздум

<p>Є свідчення, що природа та погода впливають на здоров'я та настрої людини. Для того, щоб вплив був позитивним, ймовірно потрібно зробити стиль власного життя дружнім до природи, а також змінити ставлення до погоди.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Через опитування дізнатися, як природа та погода впливають на здоров'я та настрої однокласників, учителів, батьків. З'ясувати причини позитивного чи негативного впливу. Додати власний досвід. • Представити результати опитування у зручному та зрозумілому вигляді. • Обговорити з однокласниками, як можна змінити власне ставлення до погоди та способи більш екологічного виконання повсякденних справ для того, щоб зробити стиль життя дружнім до природи. • Напрацювати рішення, які кожен учасник обговорення може прийняти відразу/згодом або відхилити з відповідною аргументацією. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Результати опитування у зручному вигляді
---	--	--

Освіта для майбутнього

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Сьогодні у закладах загальної середньої освіти відбувається багато змін. Як впливають ці зміни на учнівство? Як скористатися ними ефективно?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявити зміни, які відбулися у школі за останні три роки. • Проаналізувати зміни з погляду рівня їхнього впливу на учнівство, вчительство, батьків. • Обговорити зміни та визначити, до якої міри вони ефективні чи неефективні. • Встановити, які зміни варто впроваджувати/удосконалити/ скасувати, аргументувати погляди. • Написати есе з особистими міркуваннями й аргументацією щодо змін у школі. 	<ul style="list-style-type: none"> • Есе
<p>Віддалене навчання стає об'єктивною реальністю сьогодення. Ставлення до нього учнівства, вчительства, батьків неоднозначне.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визначити різницю між віддаленим та дистанційним навчанням. • Вивчити ставлення учнівства, вчительства, батьків до віддаленого або дистанційного навчання та виявити причини певного ставлення. • Дослідити труднощі, з якими стикаються або можуть 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Матеріали з мережі «Інтернет» • Добірка порад

	<p>стикатися учні та вчителі та обговорити способи їх подолання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Віднайти аргументи на користь віддаленого або дистанційного навчання та створити добірку порад однокласникам. 	
<p>З бігом часу міжнародна освіта як очна, так і дистанційна стає доступнішою. Навчання у школі чи в університеті в іншій країні, міжнародні програми обміну, міжнародні проєкти, освітні гранти – це не повний перелік можливостей. У міжнародної освіти є як переваги, так і труднощі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити сучасні можливості міжнародної освіти, наприклад, прочитати статті з мережі «Інтернет», переглянути вебінари, прослухати подкасти тощо. • Оформити отриману інформацію у тези, щоб поділитися нею з однокласниками. • Проаналізувати переваги та недоліки навчання за кордоном; передбачити труднощі, з якими можуть зіткнутися студенти. • Зробити попередній вибір траєкторії подальшої освіти та переконати інших у правильності вибору, вказавши, зокрема, на чому він ґрунтується. • Узагальнити поради для тих, хто ще не побудував власну траєкторію здобуття подальшої освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Тези дослідження • Поради у зручному вигляді
<p>Міжнародні програми обмінів є одним із способів набути міжнародний освітній досвід, який стане в пригоді у подальшому навчанні. (Ситуації у цьому контексті можуть також стосуватися участі у міжнародних проєктах.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Зібрати інформацію про програми міжнародних освітніх обмінів, які пропонують навчання та проживання, можливо у родині, в іншій країні, зокрема, у країні виучуваної мови. • Дізнатися про умови участі у різних програмах. • Оцінити переваги участі у кожній із програм та проаналізувати виклики, з якими можна зіткнутися. • Звернутися за порадою до різних людей, наприклад, учасників попередніх програм, щодо адаптування до нових умов навчання у найкращий спосіб. • Вибрати одну з програм та підготувати всі документи, необхідні для участі в ній. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Документи для участі у програмі

	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінити ймовірність успіху у відборі на участь у програмі обміну. 	
<p>Вступна кампанія до закладів вищої освіти України – це особливе випробування для випускників шкіл. Успіх залежить від низки чинників як особистісних, так і зовнішніх.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ознайомитися з інформацією про університети України та вибрати ті, до яких є бажання вступити. Дізнатися про умови вступу. • Дізнатися все про національний мультипредметний тест і обговорити з однокласниками та вчителями стратегії підготовки до нього. • Знайти зразок заяви на вступ до університету. Заповнити заяву, надати інформацію, доступну на цей момент. • Написати мотиваційний лист, в якому потрібно обґрунтувати власне зацікавлення обраним університетом. • Спрогнозувати або знайти орієнтовні запитання, які можуть виникнути під час співбесіди при вступі до університету. • Продумати відповіді на запитання. • Обговорити з однокласниками запитання та відповіді, вибудувати стратегію участі у співбесіді. • Обговорити з однокласниками/вчителями/батьками інші чинники, які можуть вплинути на вступ до університету. • Узагальнити поради щодо вступної кампанії у будь-якому зручному вигляді. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Зразок НМТ • Заява на вступ до університету • Мотиваційний лист • Поради щодо вступної кампанії у зручному вигляді

Професійна траєкторія

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Випускники закладів загальної середньої освіти постають перед вибором: вступати до університету або коледжу (якого саме, в Україні чи за кордоном), влаштуватися на роботу (в якій галузі) або зробити рік перерви після закінчення школи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Опитати однокласників щодо трьох варіантів подальшого життєвого шляху, а саме: вступ до університету або коледжу, влаштування на роботу, рік перерви після закінчення школи, для того, щоб дізнатися про їхнє ставлення. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Результати обговорення у зручному вигляді

	<ul style="list-style-type: none"> • Розглянути три варіанти життєвого шляху. Додати інші варіанти, якщо такі є. • Віднайти аргументи на користь кожного варіанту, проаналізувати недоліки кожного з них. • Узагальнити результати обговорення та представити їх на загал у будь-якому зручному вигляді. 	
<p>Більшість випускників закладів загальної середньої освіти готується до майбутньої професії заздалегідь. Важливо побудувати власну освітню траєкторію та віднайти найефективніші способи підготовки до майбутньої професії/роботи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визначити коло власних професійних інтересів. • Знайти можливості ознайомитися з професіями з кола власних професійних інтересів, наприклад, екскурсія до центру зайнятості, відвідування підприємств/фірм/компаній різного типу тощо. • Віднайти й ознайомитися з посадовими інструкціями різних професій. • Долучитися до профорієнтаційних заходів та інтерактивного пізнання особливостей професій через ігрову діяльність (конкурси, віртуальні та комп'ютерні ігри тощо). • Дослідити професійний та життєвий шлях відомих фахівців, сфокусувавши особливу увагу на кроках в кар'єрі, які привели до успіху. Якщо застосовно, проаналізувати позитивний та негативний досвід. • Узагальнити зібрану інформацію, набуті знання та підготувати захід «Різноманіття професій в Україні». • Спланувати власний шлях до обраної професії. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Посадова інструкція • Узагальнення інформації у зручному вигляді

<p>Ринок праці в Україні та за кордоном постійно змінюється. Потреба у деяких спеціальностях зменшується, а попит на інші невідмінно зростає. Повсякчас з'являються нові спеціальності і цей процес незворотний. Чи можна передбачити появу нових спеціальностей і на які чинники треба звернути увагу?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити ринок праці у власному населеному пункті/області/країні. • Знайти інформацію, ознайомитися і порівняти дані про задіяних на ринку праці фахівців і пропозиції роботодавців. • Обговорити й узагальнити результати дослідження, представити їх у вигляді інфографіки. • Виокремити спеціальності, які з'явилися на ринку праці за останні три роки. • Розглянути чинники, які впливають на появу нових спеціальностей, спрогнозувати зміни на ринку праці у майбутньому. • Провести захід «Ярмарок професій», на якому учасники зможуть ознайомитися із чинним ринком праці та прогнозами на майбутнє. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Інфографіка • Узагальнення інформації у зручному вигляді
<p>Не дивно, що кожен бажає обрати для себе найпрестижнішу професію. До якої міри престижність професії важлива у житті? Можливо, важливіше, щоб вона була бажаною для того, хто її вибирає?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати власні інтереси, здібності та схильності до певних видів діяльності. • Визначити знання/уміння/якості, необхідні для успішності у певній професії. • Поділитися результатами аналізу з однокласниками, які обирають ту ж саму або схожу професію. • Написати есе з міркуваннями про можливий власний вибір професійного спрямування, його престижність або бажаність. 	<ul style="list-style-type: none"> • Есе

Сучасні технології в житті людини

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Дотримання правил мережевого етикету є необхідним у сучасному світі, особливо для активних користувачів мережі «Інтернет». Некоректна поведінка у мережі, соцмережах, віддаленому навчальному просторі може призвести до кібербулінгу та інших негативних наслідків.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Простежити наслідки некоректної поведінки у мережі «Інтернет», соцмережах, віддаленому навчальному просторі, на ігрових платформах. • Обговорити заходи, які можуть забезпечити від кібербулінгу. • Зібрати з різних джерел або розробити власні правила 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Правила мережевого етикету • Пам'ятка

	<p>мережевого етикету, обґрунтувати необхідність їх дотримання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створити пам'ятку для «громадян Інтернету». 	
<p>Інтернет є невід'ємною частиною побуту сучасної молоді, особливо у сфері послуг, як-от: покупки, замовлення, бронювання, а також у спілкуванні через різні застосунки. Необхідність захисту особистих даних є очевидною.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обговорити онлайн-сервіси, торгівельні онлайн-майданчики, якими користується молодь, та виявити найпопулярніші. • Навести аргументи на користь того чи іншого сервісу. • Проаналізувати та оцінити можливі ризики несанкціонованого доступу до особистих даних та узагальнити дієві способи їх захисту. Запропонувати власні способи, якщо це застосовно. • Поділитися досвідом, якщо такий є, або вивчити досвід інших щодо зламу або несанкціонованого втручання в особистий обліковий запис. Дізнатися про способи недопущення чи протидії таким ситуаціям. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет»
<p>Сьогодні молодь масово використовує електронні пристрої/ігрові платформи для розваг та може витрачати на них кошти батьків. З погляду дорослих такі витрати є недоцільними. У пригоді стане фінансова грамотність, особливо для тих, хто ще не заробляє гроші офіційно.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розпитати однокласників про комп'ютерні ігри, в які вони грають, та ігрові платформи, якими вони користуються. • З'ясувати, які є найпопулярнішими, та які є платними чи безплатними. • Обґрунтувати підвищений інтерес до певних ігор. • Оцінити доцільність використання коштів на ігри. • Запропонувати альтернативні способи використання коштів для схожих цілей. 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник
<p>Старшокласники є палкими фанатами смартфона та використовують його повсюди, у всіх ситуаціях, задіюють весь функціонал, не випускають з рук навіть під час розмови з друзями. Як стати розважливим у користуванні смартфоном?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дізнатися/дослідити, як смартфон використовується однокласниками. • Віднайти у мережі «Інтернет» статті про використання смартфона. • Прочитати статтю/статті та вибрати істотні поради, що стосуються ситуації. • Поділитися порадами з однокласниками під час розмови 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Матеріали з мережі «Інтернет» • Повідомлення у зручному вигляді

	або в електронному листі/SMS/Viber тощо.	
Штучний інтелект (ШІ) дедалі більше розширює власні можливості та захоплює суспільство. Учнітво та вчительство не є виключенням. Дехто вже не уявляє життя без використання ШІ. Але ШІ – це поміч чи шкода? А як щодо ролі вчителя? І як правильно сформулювати запит до ШІ, щоб нікому не нашкодити?	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати наявну інформацію про досягнення та застосування штучного інтелекту в особистісній, навчальній та професійній сферах діяльності. • Вивчити ставлення до ШІ у суспільстві. • Оцінити переваги та ризики використання ШІ у будь-якій сфері діяльності. • Обговорити причини/потреби звернення до можливостей ШІ, створити особистий перелік причин використання ШІ в освітньому процесі. • Поділитися досвідом звернення до ШІ та скласти поради щодо особливостей формулювання запитів. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Поради
Сучасний світ переповнює дедалі більше нових пристроїв та застосунків. Вони покликані задовольнити різноманітні потреби та полегшити життя. Але чи все так просто та однозначно? Іноді буває важко розібратися з усіма новинками, особливо людям старшого віку, наприклад, коли інструкція є лише іноземною мовою.	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити різноманіття пристроїв та застосунків, встановити, які з них є найпоширенішими. • Виявити, які пристрої та застосунки дійсно задовольняють різні потреби та полегшують життя, а які можуть і нашкодити або надокучити. • Обмінятися інформацією про улюблені застосунки та обґрунтувати їхню користь. • Ознайомити з функціоналом корисного застосунку або скласти покрокову інструкцію для тих, хто цим застосунком ще не користується, але хотів би. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Інструкція

Мистецтво слова, образів та звуків

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
За допомогою книг можна зазирнути в майбутнє або поринути у сиву давнину, можна краще зрозуміти світ, що нас оточує. Головне – визначити для себе мету читання.	<ul style="list-style-type: none"> • Провести опитування однокласників, щоб дізнатися, чи читають вони щось, окрім підручників; якого жанру літературу вони читають; чи читають вони друковані книжки чи електронні версії. • Узагальнити результати опитування та представити їх на 	<ul style="list-style-type: none"> • Опитувальник • Матеріали з мережі «Інтернет» • Інфографіка/ презентація • Анотація

	<p>загал у зручному вигляді, як-от: інфографіка, презентація.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідити подібності та відмінності між друкованою та мережевою літературами, їхні переваги та недоліки. • Виявити різні наміри читання, додавши власний досвід. • Розповісти про нещодавно прочитаний твір; надати відгук з прикладами й аргументами; дати власну інтерпретацію сюжету, персонажів, теми; поділитися власними емоціями; написати анотацію. 	
<p>Читання книг стимулює розумову діяльність людини та підвищує творчий потенціал. Книжка може надихнути на створення проєктів, появу нових ідей або отримання будь-якого іншого цінного досвіду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розглянути список рекомендованої літератури, зокрема, літератури країн, мова яких вивчається. • За допомогою заголовка, анотації та короткої інформації про автора визначити, які книги та чим зможуть зацікавити й надихнути на творчість. • Поділитися інформацією та міркуваннями з однокласниками. • За можливості прочитати одну з книг, бажано із літератури країн виучуваної мови; записати всі ідеї, які спадають на думку, для створення проєкту або творчих активностей. • Обговорити прочитане та поділитися думками з однокласниками. • Об'єднатися у групи відповідно до схожих ідей/думок і продумати можливий проєкт або творчу активність. • Написати есе з міркуваннями щодо: важливості читання літератури різних жанрів, прочитаної книги, обговорення та обміну думками з однокласниками, подальшої творчої активності. 	<ul style="list-style-type: none"> • Список рекомендованої літератури • Проєкт • Есе
<p>Книги розповідають про історію рідного краю, звичаї, традиції. Із книг можна також дізнатися про культуру країн виучуваної мови.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Віднайти в друкованій чи мережевій літературі цікаві/маловідомі факти з історії, про звичаї та традиції рідного краю та країн виучуваної мови; підготувати презентацію. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Презентація • Фото/відео звіт • Блог/влог

	<ul style="list-style-type: none"> • Влаштувати ярмарок цікавинок про Україну та країни виучуваної мови. • За результатами ярмарку створити фото/відео звіт з відповідними коментарями та представити його на шкільному вебсайті, у соцмережах тощо. • Спланувати подальші активності за вибором із занурення у звичаї та традиції рідного краї і країн виучуваної мови. Активності можуть передбачати читання книжок, відвідування культурних заходів, участь у місцевих фестивалях, виставках. • Створити блог/влог, у якому висвітлюватимуться активності та їхні результати. • Переглянути блоги/влоги однокласників та написати відгуки. 	
<p>Образотворче мистецтво (живопис, графіка, скульптура) цілісно впливає на особистість, сприяючи розвитку образного мислення та емоційно-чуттєвої сфери. Безсумнівно, що люди сприймають образотворче мистецтво по-різному.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримати або спростувати твердження «Різні люди можуть бачити різні речі в художньому образі або по-різному інтерпретувати художній образ залежно від власного культурного досвіду та очікувань»; навести аргументи та приклади. • Дослідити роль мистецтва, зокрема, образотворчого, у передачі повідомлень та спілкуванні, як засобу формування культурної ідентичності, у збереженні та розвитку національної культури, у формуванні громадської свідомості та цінностей, як засобу зміни та вдосконалення суспільства, у регулюванні емоційного стану та настрою суспільства. • Обмінятися результатами досліджень у вигляді усних презентацій та/або дописів у блозі. • Підбити підсумки роботи та зробити відповідні висновки. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Презентація, допис у блозі

<p>Твори мистецтва можна побачити не лише в музеях, галереях, театрах тощо. Нині існує безліч інших локацій. Чи впливає локація на сприйняття творів мистецтва?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Довідатися про незвичні локації, де можна, наприклад, побачити картини, подивитися виставу, послухати музику, почитати книгу тощо. • Обмінятися інформацією з однокласниками усно чи письмово. • Дослідити, як сучасні технології змінюють мистецтво, та поділитися досвідом і враженнями від відвідування незвичних локацій. • Представити результати дослідження, власний досвід і враження у нешаблонний спосіб. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Презентація у нешаблонний спосіб
---	--	---

Україна у світі

Контекст для моделювання комунікативної ситуації	Орієнтовні дії у ситуації	Типові матеріали
<p>Громадянськість охоплює всі якості та здатності, притаманні особистостям, що складають громадянське суспільство. Що дає змогу відчувати себе українцем/українкою?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити поняття «Громадянськість» і «Громадянська позиція». • Обговорити поняття та дійти до спільного розуміння. • Підготувати та провести «круглий стіл» на тему «Громадянська позиція українця/українки». Орієнтовні питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> - Які чинники впливають на формування громадянської позиції українців і яка роль у цьому історії, культури, освіти? - Яка роль молоді у формуванні громадянської свідомості та як вона може впливати на суспільні процеси? - Що дозволяє відчувати себе українцями та чи достатньо носити вишиванку й прапор України у кожній кишені, щоб бути українцями? - Яка роль громадських організацій у розвитку громадянської активності та які ініціативи є найуспішнішими? • Підбити підсумки дискусії та представити їх у різних виглядах, наприклад, плакат, презентація, допис тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Плакат/ презентація/ допис

<p>Демократичні цінності є визначальними не лише для України та українців, а й для усього світу. Україна важлива для світу й для кожного українця/українки.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • З'ясувати, які демократичні цінності є основою демократичного суспільства. • Разом з однокласниками виявити, які демократичні цінності є пріоритетними для України. • Визначити роль кожного/ї українця/українки у просуванні демократичних цінностей різними способами, зокрема, засобами іноземних мов. • Створити буклет для прийдешнього покоління, вмістивши в нього поняття цінностей та приклади їх просування у суспільстві. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Буклет
<p>Важливо, щоб молодь України взаємодіяла з молоддю інших країн, зокрема країн виучуваної мови, у різних галузях, як-от: освітній, економічній, політичній тощо. Істотним є виокремлення спільних інтересів і цінностей, пошук сфер впливу та/або організація спільних активностей.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обговорити важливість взаємодії молоді України та інших країн, зокрема країн виучуваної мови. • Дослідити можливості міжнародної співпраці та спільних проєктів у різних сферах діяльності. • Обмінятися інформацією та виокремити коло спільних інтересів. • Поділитися досвідом, якщо такий є, участі у міжнародних проєктах/активностях. • Обговорити способи досягнення успіху у міжкультурному спілкуванні, узагальнити результати обговорення. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет»
<p>Україна є популярним туристичним напрямком завдяки багатьом чинникам. Одним із них є те, як представлені туристичні маршрути України світові. Важливо також знати/досліджувати, як бачать Україну іноземні туристи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідити, чи є Україна популярним туристичним напрямком і як іноземні туристи сприймають Україну. • Узагальнити результати дослідження і з'ясувати, які туристичні маршрути є найпривабливішими. • Визначити чинники, які впливають на популярність маршруту. • Оцінити те, як представлені туристичні маршрути України світові, а також обговорити те, як можна покращити туристичну привабливість. • Обговорити, які нові та несподівані туристичні напрямки 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Креативна презентація

	можна було б запропонувати. Оформити пропозиції цікаво та креативно.	
Усім відомо, що у багатьох країнах світу, зокрема у країнах виучуваної мови, постійно або тимчасово проживає багато українців. Чи зберігають вони українськість? Чи підтримують зв'язки з Україною?	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснити пошук інформації про українців, які постійно або тимчасово проживають у різних країнах світу. • Дізнатися про українські діаспори в країнах виучуваної мови. З'ясувати, як вони зберігають українськість. • Дослідити, як українські громади за кордоном підтримують зв'язки з Україною. • Узагальнити результати досліджень та представити їх на загал у зручному вигляді. • Віднайти інформацію та підготувати повідомлення про емігрантів, які прославили Україну на весь світ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріали з мережі «Інтернет» • Презентація

4.2. Мовленнєві функції

Мовленнєві функції пояснюють намір мовлення. Вони реалізуються у ситуаціях в межах тематики ситуативного спілкування. Характерними для старшої профільної школи є такі функції:

- описувати життєві події, проблеми, власні досягнення, аналізувати їхні причини та наслідки
- описувати події в їхній логічній послідовності, висловлюючи власне ставлення
- висловлювати власні припущення, прогнозувати ймовірність подій і наслідків
- висловлювати й аргументувати власні погляди
- висловлювати емоційне ставлення до ситуації або предмета обговорення
- порівнювати (звичаї, традиції, стилі життя тощо)
- обговорювати перспективи
- давати поради, реагувати на поради інших
- вступати в обговорення, привертаючи увагу співрозмовника
- підтримувати дискусію, розгортаючи її зміст, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовників або змінюючи тему розмови
- висловлювати побажання
- демонструвати зацікавленість у предметі розмови
- підбивати підсумки обговорення
- завершувати розмову.

4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B2)

Лексичний матеріал добирається відповідно до зовнішнього контексту, тематики ситуативного спілкування, рівня опанування мови, що досягається, та в обсязі, достатньому для реалізації комунікативних намірів здобувачів освіти.

4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматики (рівень B2)

Мовний інвентар (граматика) є орієнтовним і добирається відповідно до контексту (комунікативної ситуації), потреб здобувачів освіти та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі граматичні теми.

4.4.1. Англійська мова

Категорія	Структура
Adjective	<ul style="list-style-type: none"> adjectives formed with suffixes/prefixes (overview) compound adjectives present/past participles as adjectives
Adverb	<ul style="list-style-type: none"> common linking words for chronological sequence advanced adverbials of time: beforehand, afterwards
Clause	<ul style="list-style-type: none"> Past Perfect with adverbial clauses of time so ... that for results and consequences declarative sentence + so/therefore + declarative sentence defining vs. non-defining relative clauses overview of relative pronouns first, second and third conditionals reported speech with changed tenses reporting verbs + that + complement clause
Determiner	<ul style="list-style-type: none"> overview of all quantifiers with countable/uncountable nouns
Modality	<ul style="list-style-type: none"> use(d) to/would + infinitive for past routines and habits modals + passive
Phrasal Verb	<ul style="list-style-type: none"> phrasal and prepositional verbs: position of indirect object
Phrase	<ul style="list-style-type: none"> verbs taking gerund
Preposition	<ul style="list-style-type: none"> prepositions of reason and purpose: due to, owing to, so, because prepositions in time phrases, e.g.: before, for, since, till, until, by
Verb	<ul style="list-style-type: none"> Past Perfect Continuous Future Continuous Future Perfect Going to / will for predictions verb + 'ing' vs. + 'to' infinitive question tags (positive/negative, all tenses) prepositional vs. phrasal verbs (separable/inseparable) overview of all tense forms (active/passive)

4.4.2. Испанська мова

Категорія	Структура
Adjetivo	<ul style="list-style-type: none"> • El uso de los verbos ser y estar con adjetivos • De valoración y cantidad (tan, tanto)
Artículo	<ul style="list-style-type: none"> • El neutro “lo” y su uso
Adverbio	<ul style="list-style-type: none"> • De valoración y cantidad (tan, tanto), de duda Locuciones adverbiales de tiempo y de modo
Construcciones sintácticas fundamentales	<ul style="list-style-type: none"> • Las oraciones causales, consecutivas, finales, concesivas • Las oraciones relativas • Las oraciones subordinadas condicionales del II tipo
Perífrasis verbales	<ul style="list-style-type: none"> • Permanecer+Gerundio, acabar (tener)+Gerundio, venir+Gerundio, quedarse+Gerundio, llevar+Gerundio
Preposición	<ul style="list-style-type: none"> • A, hacia, hasta
Pronombre	<ul style="list-style-type: none"> • Los impersonales (algo, alguien, quienquiera, cualquiera, alguno) • Los reflexivos
Verbo	<ul style="list-style-type: none"> • Los verbos semicopulativos de cambio (ponerse, hacerse, volverse, quedarse). Presente de Subjuntivo (verbos irregulares). El Modo Subjuntivo en las oraciones simples (con ojalá). La concordancia de los tiempos en Modo Indicativo. El Condicional Simple. El complemento directo e indirecto. • Pretérito Imperfecto de Subjuntivo y su uso

4.4.3. Німецька мова

Категорія	Структура
Adjektiv	<ul style="list-style-type: none"> • Adjektive auf -a, -er, -el • Systematisierung
Pronomen	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrativpronomen solcher, jener, derjenige
Satz	<ul style="list-style-type: none"> • Bedingungssätze mit wenn • Satzreihe mit entweder ... oder, nicht ... sondern • Sätze mit haben/sein+zu+Infinitiv • Kausalsätze mit ob • Konzessivsätze mit obwohl, deswegen, trotzdem • Temporalsätze mit seit
Verb	<ul style="list-style-type: none"> • Das Verb lassen • Partizip I • Plusquamperfekt (in den Satzgefügen) • Modalverbe im Perfekt und Plusquamperfekt Aktiv • Indirekte Rede mit Modalverben • Infinitiv Passiv • Passiv mit Modalverben • Konjunktiv I (indirekte Rede)

4.4.4. Французька мова

Категорія	Структура
Adjectif	<ul style="list-style-type: none">• Les adjectifs accompagnés de prépositions
Phrase	<ul style="list-style-type: none">• Le discours rapporté au présent et au passé• Les relations logiques : la cause, la conséquence, le but, l'opposition et la concession• Le mise en relief
Préposition	<ul style="list-style-type: none">• Les prépositions de temps et de lieu
Pronom	<ul style="list-style-type: none">• Les pronoms possessifs• Les pronoms relatifs simples• Les pronoms en et y• Les pronoms compléments en et y (verbes à prepositions)• Les pronoms relatifs composés• Les doubles pronoms
Verbe	<ul style="list-style-type: none">• Le futur simple• L'imparfait opposé au passé composé• Le plus-que-parfait• La concordance des temps• Le subjonctif présent• Le conditionnel présent• La négation sans + infinitif• La double négation• Les formes impersonnelles• Le participe passé• Le passif• L'infinitif passé• Les verbes accompagnés de prépositions

5. Орієнтовний порядок планування навчання

Законодавство у сфері освіти надає педагогічним працівникам академічну свободу, зокрема й у плануванні освітнього процесу. Автономія вчителів ґрунтується на вільному виборі форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі. Під час календарно-тематичного та поурочного планування вчителі самостійно вибудовують послідовність досягнення очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі.

Пропонований порядок є орієнтовним і помічним у плануванні. Він не обмежує академічну свободу педагогічних працівників.

- Виберіть тему ситуативного спілкування – Розділ 4.1.
- Визначте контекст у межах теми та змодельуйте комунікативну ситуацію – Розділ 4.1.
- Опишіть комунікативні мовленнєві уміння відповідно до конкретних очікуваних результатів програми – Розділи 3.1. – 3.4.
- З'ясуйте, які наскрізні вміння розвиватимуться засобами теми – Розділ 2.
- Окресліть результати учіння (комунікативні мовленнєві уміння + наскрізні вміння) наприкінці опрацювання теми.
- Доберіть стратегії та способи формувального та підсумкового оцінювання.
- Скоректуйте за потреби орієнтовні дії в ситуації.
- Уточніть, які мовленнєві функції реалізовуватимуться у ситуації – Розділ 4.2.
- Спрогнозуйте відповідний мовний матеріал – Розділи 4.3., 4.4.

6. Прикінцеві зауваги

Модельна навчальна програма «Іноземна мова 10-12 класи» (поглиблений рівень) для закладів профільної середньої освіти забезпечує умови для формування ключових компетентностей здобувачів освіти, зокрема й наскрізних умінь; розвитку комунікативних мовленнєвих умінь; набуття власної мовної самостійності задля ефективного спілкування в сучасному глобалізованому світі.

Важливим результатом успішного виконання Програми є не лише опанування мови на певному рівні, але й уміння використовувати мову в різних контекстах, підвищення конкурентоспроможності здобувачів освіти на глобальному ринку праці та у міжкультурному спілкуванні, розуміння культурних особливостей країн виучуваної мови.

Запорукою успіху будуть сучасні підходи до навчання, а саме: компетентнісний, контекстний, особистісно-зорієнтований, діяльнісний, рефлексивний, інтерактивний, спрямований на виконання автентичних завдань.

7. Список використаних джерел

1 Державний стандарт профільної середньої освіти : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. / Кабінет Міністрів України. – 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724>.

2 Типова освітня програма для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням : затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 р. № 765. / Міністерство освіти і науки України. – 2025.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-zabezpechuiut-zdobuttia-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spryamuvanniam>

3 Council of Europe (2020) Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg. [online] Available from: www.coe.int/lang-cefr. Accessed 11 May 2025.